YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№ 12

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, Oʻz.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshligʻi oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI....44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o‘g‘li

TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE’MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH....48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna

“INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALAR VA “YASHIL IQTISODIYOT” TAMOYILLARI ASOSIDA G‘ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH....53
Turayeva Gulizahro

АНАЛИЗ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ)....57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли

KICHIK BIZNES RIVOJINI TA’MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI....62
G‘aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna

KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO‘LLARI....67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich

INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....73
Mustafoyev Akbar Mustafo o‘g‘li

MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO‘LLARI....78
Maxkamov Ibrayim, Jo‘raboyeva Shohida Kamoliddin qizi

REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI....83
Abduxalilova Laylo To‘xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI....87
Sodikov Zokir Rustamovich

YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG‘BATLAR VA ULARNING NATIJALARI....92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi

MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI....97
G‘aniyev Baydulla Toshmurodovich

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ....101
Даулетиярова Шахло

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА....109
Кадирова Хадича Тураевна

XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O‘ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR....115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev

O‘ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI....125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo‘ldoshali o‘g‘li

HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI....133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna

QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI....136
Musayeva Shoira Azimovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH........ 144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI........ 149
Madraximov Ilxom Kamilovich

FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI........ 154
Zaripov Xusan Baxodirovich

AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li

MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI........ 168
Xayitboev Abror Quvondiqovich

РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН........ 174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи

KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV........ 180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna

BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI........ 184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI........ 189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich

TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI........ 194
Alimov Umid O'ktambayevich

MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI........ 200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi

KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI........ 207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ........ 212
Останов Эгамберди

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI........ 218
Xakimova Xulkar Xamidovna

QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI........ 224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich

OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI........ 230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI........ 234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich

XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI........ 238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna

BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI........ 242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHIYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI 251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich

O‘ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI 256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna

TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSIYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO‘NALISHLARI 259
To‘rayev Jasurali To‘rayevich

O‘ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI 264
B. Sulaymonov

NAMANGAN VILOYATIDA “YASHIL IQTISODIYOT” MODELIGA O‘TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI 270
Xonto‘rayev Obbosxon Kamolxon o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA “YASHIL” IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich

KICHIK BIZNES ORQALI ISH O‘RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA 278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

MAMLAKATIMIZDA QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich

РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ 290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR 297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o‘g‘li

BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIYAVIY RIVOJLANISHINI TA’MINLASH VOSITALARI 303
Sadikov Iskandar Gayratovich

ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА 308
Халиков С. Х.

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI 313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich

ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 321
Isakov Oybek Jamoliddinovich

NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO‘JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA’SIRINI BAHOLASH 325
Ismoilov Azamat

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI 332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich

“AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHIYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK” FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA 346
Abduraxmonova Feruzabonu

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH....352
Dildora Yuldasheva

TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI....359
I.J. Isakov

OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI....363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich

INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI....369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna

"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI....374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li

THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS....380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich

INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI....386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES....393
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li

ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ....401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи

O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI....407
Ergashov Botirjon Ergashovich

PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI....415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich

O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI....419
Igitov Jurabek Kuzibekovich

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI....425
Eshkarayev Bobir Chariyevich

TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI....431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna

TURIZM SOHASINING IJTIMOIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)....435
Xalimov Shaxboz Xalimovich

SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH....442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li

ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ....447
Дурманов Акмал Шаймарданович

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI....456
Atajanova Guli Maxsudbekovna

JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI....462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna

QISHLOQ XOʻJALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI 467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich

PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BOʻLINMALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YOʻLLARI 474
Murodov Orif Jumayevich, Gʻulomov Xaydarbek Ilyos oʻgʻli

BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH 482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich

ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDA KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TAʼMINLASH 487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi

UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH 493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi

XIZMAT KOʻRSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI OʻRGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 498
Babayeva Lola Ibragimovna

MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH 504
Xusanov Chari Kadirovich

PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 509
Botirova Xulkar Olimjonovna

THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY 514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli

OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TAʼMINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI OʻRNI VA NAZARIY–METODOLOGIK ASOSLAR 520
Otavullaev Sukhrob Saʼdullo oʻgʻli

IJTIMOIY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTEʼMOLCHILARNING XULQ-ATVORINI OʻRGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH 537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Roʻzimovich

INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY 542
Zakhidov Azizbek Rustamovich

QORAQALPOGʻISTON RESPUBLIKASI QOʻNGʻIROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KOʻRSATKICHLARI 548
Sabit Gabbarov

TOʻQIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xoʻjanova Husnora

OʻZBEKISTONDA IQTISODIY OʻSISH SIFAT OMILLARINING TAʼSIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich

ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ 567
Зайналов Джахонгир Расулович

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ 571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI 576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi

KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI 581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SALOHIYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI 588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich

O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li

STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM 595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILIY TALQINI 603
Aripov Oybek Abdullayevich

O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li

FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH 611
Kdirbaev Amir Marat uli

ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI 614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович

O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR 626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li

GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 631
Norov Zarif Shamsiddinovich

INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH 638
Xayitov Nodirjon Uzokovich

VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI 652
O.Q. Qo'shmatov

AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI 657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov

MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI 664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li

ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ 669
Розиков Жалил Жалолович

TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI 678
M.Xayitboyev

USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 683
Inomjon Sherimbetov

QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLARNING ROLI 694
Galiyev Tohir Fazliddinovich

ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.. 700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi

QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR 706
Nazarova Feruza Usmonovna

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI 713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH 720
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH 724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich

XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQARUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI 728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsumovich

ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS........................... 734
Inomiddin Imomov

"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI 744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI

Miraxmedova Maftuna Ibragimovna
Mustaqil tadqiqotchi
E-mail: mirakhmedovam2121@icloud.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada so'nggi yillarda dunyoda kuzatilayotgan iqlim o'zgarishlari, atrof-muhitning degradatsiyasi hamda ekologik xavflar natijasida yuzaga kelayotgan salbiy oqibatlarni yumshatish zarurati ilmiy asosda yoritilgan. Insoniyat farovonligi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning samarali yo'nalishlaridan biri sifatida "yashil texnologiyalar"ni iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga integratsiya qilishning nazariy asoslari tadqiq etilgan. Maqolada yashil texnologiyalarni joriy etish mexanizmlarini shakllantirishga doir ilmiy asoslangan xulosalar hamda amaliy ahamiyatga ega takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, atrof-muhitning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi, ijtimoiy ehtiyojlar, iqtisodiy o'sish, yashil texnologiyalar, iqtisodiy rivojlanish, energiya samaradorligi, yashil investitsiyalar, ekologik standartlar.

Abstract. This article examines the growing need to mitigate the negative consequences caused by recent global climate change, environmental degradation, and ecological challenges. It investigates the theoretical foundations for integrating "green technologies" into economic development as an effective and forward-looking solution for ensuring environmental sustainability and economic stability. The article presents scientifically grounded conclusions and practical recommendations aimed at developing mechanisms for the implementation of green technologies within economic development processes.

Key words: green economy, environmental pollution, climate change, social needs, economic growth, green technologies, economic development, energy efficiency, green investments, environmental standards.

Аннотация. В статье раскрывается актуальность смягчения последствий глобальных изменений климата, деградации окружающей среды и экологических вызовов, наблюдаемых в последние годы. Исследованы теоретические основы интеграции «зелёных технологий» в процессы экономического развития как одного из эффективных решений, направленных на обеспечение устойчивости экономики и повышение качества жизни. В работе сформулированы научно обоснованные выводы и представлены практические рекомендации по внедрению механизмов использования зелёных технологий в экономическое развитие.

Ключевые слова: зелёная экономика, загрязнение окружающей среды, изменение климата, социальные потребности, экономический рост, зелёные технологии, экономическое развитие, энергоэффективность, зелёные инвестиции, экологические стандарты.

KIRISH

So'nggi o'n yillik davomida iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi va suv taqchilligi kabi global ekologik jarayonlarni boshqarish zarurati ortib bormoqda. Ushbu holatlar bilan bir qatorda asosiy ijtimoiy va iqtisodiy vazifalarni samarali hal etish uchun an'anaviy iqtisodiy modellarni modernizatsiya qilish ehtiyoji dunyo miqyosida keng muhokama qilinmoqda. 2008–2009-yillardagi global moliyaviy inqiroz mazkur jarayonlarga yangi turtki berib, ekologik barqarorlikka asoslangan "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasining shakllanishiga sabab bo'ldi.

Shuningdek, 2015-yilda barcha davlatlar tomonidan qabul qilingan Barqaror rivojlanish – 2030 Kun tartibi va uning 17 ta maqsadi global rivojlanishning ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik yo'nalishlarini uyg'un holda amalga oshirishni ko'zda tutadi. Ushbu maqsadlar qashshoqlikni kamaytirish, atrof-muhitni muhofaza qilish, iqlim o'zgarishi ta'siriga moslashish, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarini rivojlantirish, ijtimoiy himoyani kuchaytirish hamda yangi ish o'rinlari yaratish kabi ustuvor yo'nalishlarni bir butun strategiya sifatida belgilaydi. Natijada, barqaror rivojlanish maqsadlari ekologik tizim bilan iqtisodiy tizim o'rtasida o'zaro bog'liqlik mavjudligini yaqqol namoyon etadi.

Ushbu global chaqiriqlar yashil iqtisodiyotga o'tish zaruratini kuchaytirib, ishlab chiqarish va iste'mol jarayonlarini ekologik barqaror yondashuv asosida tubdan qayta ko'rib chiqishni talab etdi. Iqlim va atrof-muhit

bilan bog‘liq masalalarni hal etish nafaqat tabiiy-ilmiy bilimlarga, balki salbiy ta’sirlarni yumshatishga qaratilgan texnik yechimlar — masalan, uglerodsiz energiya texnologiyalari —ni ishlab chiqish bo‘yicha muhandislik tajribasiga ham tayanadi.

Barqaror texnologik o‘zgarishlarni amaliyotga tatbiq etish murakkab ijtimoiy, tashkiliy, siyosiy va iqtisodiy jarayonlarni qamrab oladigan ko‘p qirrali harakatdir. O‘tish davrida energetika, suv ta’minoti va boshqa yirik infratuzilma tarmoqlarini ijtimoiy-texnik tizimlar sifatida qayta konseptualizatsiya qilish zarurati yuzaga keladi[1].

Global iqtisodiyot oldida turgan dolzarb vazifalardan biri — iqlim o‘zgarishi bilan bog‘liq jarayonlarni boshqarish va atrof-muhit sifatini yaxshilashdir. Ushbu omillar nafaqat aholining farovonligiga, balki iqtisodiy barqarorlik va ishlab chiqarish samaradorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun global hamjamiyat barqaror rivojlanishga erishish hamda iqlim o‘zgarishi ta’sirini yumshatish maqsadida CO_2 chiqindilarini kamaytirish va ekologik standartlarni kuchaytirishni asosiy ustuvor yo‘nalish sifatida belgilab olgan[2].

Yashil texnologiyalar integratsiyasining mazmuni

Yashil texnologiyalarni iqtisodiy rivojlanishga integratsiya qilish ekologik toza, samarali va innovatsion texnologiyalarni iqtisodiyotning barcha tarmoq va sohalariga joriy etish orqali iqtisodiy o‘sishning yangi sifat bosqichini yaratishni anglatadi. Mazkur jarayon ekologik barqarorlikni ta’minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan bo‘lib, quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

1.Atrof-muhitni muhofaza qilish: chiqindilarni kamaytirish, havo, suv va tuproqni ifloslanishdan himoya qilish.

2.Energiya samaradorligi: energiya resurslaridan oqilona foydalanish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini qisqartirish va resurslardan tejamkor foydalanish.

3.Qayta tiklanuvchi manbalardan foydalanish: shamol, quyosh, geotermal energiya kabi tabiiy resurslarga asoslangan energetika tizimlarini rivojlantirish.

4.Barqaror rivojlanish: tabiiy resurslarni uzoq muddatli iqtisodiy o‘sishni ta’minlaydigan tarzda boshqarish va ekologik risklarni minimallashtirish.

Ko‘plab davlatlar yashil iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha aniq strategik maqsad va vazifalarni belgilab olgan. Bunda asosiy savol quyidagicha shakllanadi: “Yashil iqtisodiyotga o‘tishdan ko‘zlangan asosiy maqsad nima?” BMT Yevropa Iqtisodiyot Qo‘mitasi ekspertlarining ta’kidlashicha, yashil iqtisodiy modelning bosh maqsadi — iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohalarga “yashil investitsiyalar”ni keng jalb qilishni rag‘batlantirishdan iborat.

Yashil iqtisodiyotga o‘tish maqsadi va strategik vazifalar muayyan tamoyillar asosida shakllanadi. Ushbu tamoyillar iqtisodiyotning ekologik yo‘naltirilgan rivojlanish modelini belgilaydi. Yashil iqtisodiyot tamoyillari an’anaviy “jigarrang iqtisodiyot”ga nisbatan kengroq qamrovga ega bo‘lib, ularning ilk asoslari 1972-yilda Stokgolmda o‘tkazilgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va ekologiya muammolariga bag‘ishlangan konferensiyada shakllangan.

Iqtisodiy adabiyotlarda, xalqaro va milliy amaliyotda “yashil iqtisodiyot” konsepsiyasini shakllantirishga doir yondashuvlar keng qo‘llanilib kelmoqda. 2012-yilda UNEP Boshqaruv kengashi huzurida “Yashil iqtisodiyot” koalitsiyasi tomonidan ishlab chiqilgan yashil iqtisodiyotga o‘tish tamoyillari ilmiy hamjamiyat tomonidan keng e’tirof etilgan va amaliy qo‘llanishga ega (1-rasm).

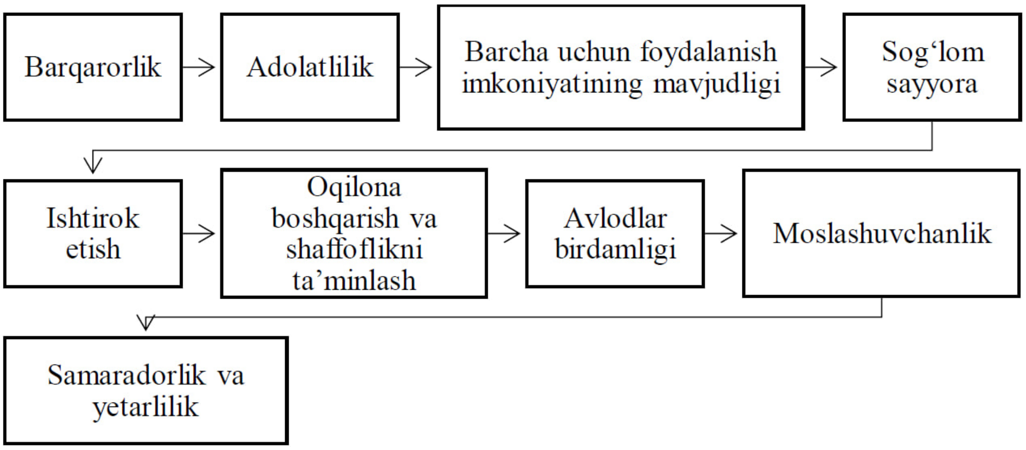

1-rasm. “Yashil iqtisodiyot” tamoyillari[3]

1Geels, F. W. From sectoral systems of innovation to socio-technical systems: insights about dynamics and change from sociology and institutional theory. *Research Policy*, 2004, 33, 897–920.

2Raihan A, Begum RA, Said MNM, Pereira JJ (2022) Relationship between economic growth, renewable energy use, technological innovation, and carbon emission toward achieving Malaysia’s Paris agreement.

3Yashil iqtisodiyot : Darslik / A. V. Vaxabov, Sh. B. Xajibakiyev va boshq. – Toshkent : “Universitet”, 2020. – 262 b.

Yashil texnologiyalarni iqtisodiyotga integratsiya qilish samarali amalga oshirilishi uchun davlat, biznes va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari muhim ahamiyatga ega. Davlat ekologik standartlarni belgilashi, yashil texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlashi zarur. Shu bilan birga, aholining ekologik madaniyatini oshirish, innovatsion g'oyalarni rag'batlantirish va ularni iqtisodiy faoliyatga tatbiq etish ham ushbu jarayonning ajralmas omillaridan biri hisoblanadi.

Yashil texnologiyalarni iqtisodiyotga joriy etishda moliyalashtirishning nazariy asoslari alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy iqtisodiyotda ekologik barqarorlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish va salbiy ta'sirlarni minimallashtirish kabi masalalar ustuvor vazifa sifatida qaralmoqda. Yashil texnologiyalar ushbu maqsadlarga erishishda muhim vosita bo'lib, ularning jadal rivojlanishini ta'minlash uchun moliyaviy resurslarni yetarli darajada safarbar etish talab etiladi. Iqtisodiyotni yashil transformatsiya qilishga qaratilgan siyosat va strategiyalar aynan moliyalashtirish mexanizmlarining mustahkamligiga tayanadi.

2022-yilda O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni moliyalashtirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar

1.Fransiya Taraqqiyot Agentligi (AFD) bilan hamkorlik.

2022-yil davomida AFD bilan birgalikda yashil iqtisodiy siyosatni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qarz dasturi amalga oshirildi. Ushbu dastur doirasida O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tishiga ko'maklashish maqsadida AFD tomonidan respublika budjetiga 150,0 mln yevro miqdorida kredit mablag'lari yo'naltirildi.

2.Dekarbonizatsiya va institutsional islohotlar bo'yicha tashabbuslar.

Mazkur loyiha doirasida qazilma yoqilg'i subsidiyalarini bosqichma-bosqich qisqartirish, iqtisodiyotni dekarbonizatsiya qilish bo'yicha uzoq muddatli strategiyani ishlab chiqish, issiqxona gazlari bo'yicha monitoring–hisobot–tekshiruv (MRV) tizimini joriy etish, shuningdek, yashil budjetlashtirish va yashil soliq mexanizmlarini shakllantirish bo'yicha amaliy ishlar olib borildi. 2023–2025-yillarda ushbu yo'nalishlarni moliyalashtirish uchun Yevropa Ittifoqidan 6,1 mln yevro grant mablag'lari jalb qilindi.

3.Urbanistik rivojlanishda yashil yondashuvni kuchaytirish.

2022-yil oktyabr oyida O'zbekiston delegatsiyasining Fransiyaga tashrifi davomida viloyatlar (shaharlar) bosh rejalarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha 100 mln yevro miqdorida moliyaviy hamkorlikka doir dastlabki kelishuvga erishildi.

4.Global Methane Pledge tashabbusiga qo'shilish.

O'zbekiston 2022-yil may oyida Buxoro shahrida bo'lib o'tgan xalqaro forum doirasida metan emissiyasini kamaytirish bo'yicha global tashabbusga qo'shildi. Tashabbus doirasida mamlakatlar 2030-yilgacha metan emissiyasini 2020-yil darajasidan 30 % ga kamaytirish maqsadida birgalikda harakat qilishga rozilik bildirgan. Shu munosabat bilan Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki (YTTB) tomonidan "Metan emissiyasini kamaytirish milliy dasturi"ni ishlab chiqishga yo'naltirilgan 1 mln AQSH dollari hajmdagi texnik ko'mak jalb qilindi.

5.Uglerod bozori mexanizmlarini joriy etish.

Jahon banki bilan hamkorlikda Parij bitimining 6-moddasiga muvofiq qisqartirilgan issiqxona gazlari bo'yicha xalqaro savdo mexanizmini yo'lga qo'yish loyihasi ishlab chiqildi. Jahon bankining "Transformative Carbon Asset Facility (TCAF)" jamg'armasi orqali O'zbekistonga uglerod bozorida ishtirok etish uchun metodik va moliyaviy yordam ko'rsatildi. Pilot loyihalarni amalga oshirish uchun 20 mln AQSH dollari miqdoridagi grant va qo'shimcha ravishda 25 mln AQSH dollari mablag'ni jalb qilish rejalashtirildi.

6.Dekarbonizatsiya bo'yicha uzoq muddatli strategiya (LTS).

Jahon banki va YTTB bilan hamkorlikda iqtisodiyotni dekarbonizatsiya qilishga qaratilgan uzoq muddatli strategiya ishlab chiqilmoqda. Parij bitimining 4-moddasiga ko'ra, davlatlar 2050-yilgacha uglerod neytralligi maqsadiga erishish uchun o'z strategiyalarini belgilashlari lozim. Strategiya doirasida uglerod neytralligini ta'minlaydigan asosiy chora-tadbirlar, investitsiya ehtiyojlari va kapital qo'yilmalarning iqtisodiy ta'siri aniqlanadi.

7.Osiyo Taraqqiyot Banki bilan hamkorlikdagi tashabbuslar.

•Davlat investitsiyalarini baholashda iqlim mezonlarini (C-PIMA) qo'llash imkoniyatlari o'rganildi va ularni joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

•Yirik sanoat korxonalarida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) tamoyillarini joriy qilishning hozirgi holati tahlil qilindi, bu borada tavsiyalar ishlab chiqildi va o'quv-treninglar tashkil etildi.

•Iqlim o'zgarishining iqtisodiyot tarmoqlariga ta'sirini baholovchi Climate Risk Assessment Tool instrumentini ishlab chiqish uchun texnik yordam jalb qilindi[4].

Taraqqiyot darajasini baholashda patent ma'lumotlariga asoslangan texnologiyalar tahlili muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv orqali ishlab chiqilgan texnologiyalar umumiy sonida atrof-muhitni muhofaza qilishga yo'naltirilgan texnologiyalar yoki ekologik innovatsiyalarning ulushi aniqlanadi. Bunday baholash quyidagi ko'rsatkichlarga tayanadi:

4O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. "Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish sohasi bo'yicha amalga oshirilgan ishlar to'g'risida" hisobot.

•innovatsiyalarning umumiy hajmidagi ekologik innovatsiyalar ulushi;
•aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan ekologik innovatsiyalar soni.

Mazkur ko‘rsatkichlar mamlakatning ekologik yo‘naltirilgan innovatsion salohiyatini baholash, yashil texnologiyalar rivojlanish dinamikasini aniqlash hamda barqaror iqtisodiy o‘sishga qaratilgan strategik qarorlarni shakllantirishda muhim nazariy va amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyot va yashil texnologiyalar bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar so‘nggi yillarda izchil kengayib bormoqda. Global ekologik muammolar — iqlim o‘zgarishi, resurslar tanqisligi va atrof-muhitning ifloslanishi — mavjud iqtisodiy modellarni takomillashtirishni talab etib, barqaror rivojlanishga asoslangan yangi yondashuvlarni shakllantirdi.

BMTning Barqaror rivojlanish – 2030 kun tartibi yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy asosini belgilab, ekologik barqarorlik va iqtisodiy o‘sishning uyg‘unligini ta’kidladi. Shuningdek, 2008–2009-yillardagi moliyaviy inqiroz ekologik jihatdan barqaror iqtisodiy modelga o‘tish zarurligini kuchaytirdi.

Yashil iqtisodiyot tushunchasi 1972-yilgi Stokgolm konferensiyasi g‘oyalari hamda 2012-yilda UNEP tomonidan ishlab chiqilgan “yashil iqtisodiyotga o‘tish tamoyillari” asosida shakllandi. Ular resurslardan samarali foydalanish, zararli emissiyalarni kamaytirish, energiya samaradorligini ta’minlash va qayta tiklanuvchi manbalardan foydalanishni rag‘batlantirishga qaratilgan.

Ilmiy adabiyotlarda yashil iqtisodiyot iqtisodiy o‘sishning yangi drayveri sifatida ko‘riladi. F. Geelsning sotsio-texnik tizimlar haqidagi ishlanmalarida yashil texnologiyalarning keng joriy etilishi iqtisodiy va institutsional transformatsiyalarni talab qilishi ta’kidlanadi. Xalqaro tadqiqotlarda esa yashil texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energiya va innovatsiyalar o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik qayd etiladi. Masalan, Raihan A. (2022) ishlanmalarida yashil texnologiyalar Parij bitimi maqsadlariga erishishda muhim omil sifatida baholanadi.

Milliy manbalarda, xususan, “Yashil iqtisodiyot” darsligida (Vaxabov A.V. va boshqalar) yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari, moliyalashtirish mexanizmlari va tarmoq yo‘nalishlari tizimli yoritilgan. O‘zbekistonda qabul qilingan “O‘zbekiston–2030 strategiyasi” hamda “2019–2030-yillarga mo‘ljallangan Yashil iqtisodiyot strategiyasi” mamlakatning ushbu yo‘nalishdagi uzoq muddatli rivojlanish vektorini belgilab berdi.

OECDning Green Growth Indicators bazasi va WIPO PATSTAT ma’lumotlari asosida O‘zbekistonning ekologik innovatsiyalar ko‘rsatkichlarini baholash imkoniyati mavjud bo‘lib, patent statistikasi ekologik innovatsiyalar ulushini aniqlashda asosiy indikator sifatida qo‘llanilmoqda.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar yashil texnologiyalarni iqtisodiy rivojlanishga integratsiya qilish global miqyosda ustuvor ilmiy yo‘nalish ekanini ko‘rsatadi. Bu texnologiyalar ekologik barqarorlikni kuchaytirish, resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda yashil texnologiyalarni iqtisodiy rivojlanishga integratsiya qilish jarayonini baholash uchun kompleks ilmiy yondashuv qo‘llanildi. Metodologiya nazariy manbalar tahlili, statistik ko‘rsatkichlarni qayta ishlash va xalqaro tajribani taqqoslashga asoslanadi.

1. Nazariy-tahliliy yondashuv

Yashil iqtisodiyot, ekologik innovatsiyalar va barqaror rivojlanish konsepsiyalariga doir xalqaro hamda milliy ilmiy adabiyotlar o‘rganildi. BMTning Barqaror rivojlanish – 2030 kun tartibi, UNEPning yashil iqtisodiyot tamoyillari, F. Geelsning sotsio-texnik tizimlar nazariyasi, OECD va WIPO ma’lumotlari asosiy nazariy baza bo‘ldi. Ushbu yondashuv yashil texnologiyalar integratsiyasining nazariy poydevorini aniqlashga xizmat qildi.

2. Me’yoriy-huquqiy tahlil

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha qabul qilingan asosiy qaror va farmonlar tahlil qilindi. Jumladan:

•2023-yil 11-noyabr — “O‘zbekiston–2030 strategiyasi”,
•2019-yil 04-oktabr — yashil iqtisodiyot strategiyasi,
•2022-yil 02-dekabr — yashil islohotlar samaradorligini oshirishga oid qaror. Ular mamlakatning dekarbonizatsiya, energiya samaradorligi va yashil moliyalashtirish bo‘yicha siyosiy yo‘nalishlarini belgilab berdi.

3. Statistik tahlil

OECD.stat va WIPO PATSTAT ma’lumotlari asosida 1993–2022-yillarda O‘zbekistonning ekologik innovatsiyalari tahlil qilindi. Asosiy indikatorlar:

•ekologik innovatsiyalar ulushi,
•aholi jon boshiga ekologik innovatsiyalar soni.

Tahlil O‘zbekistonning ekologik innovatsion salohiyati va patentlash faolligini aniqlashga yordam berdi.

4. Qiyosiy tahlil

O‘zbekiston amaliy tajribasi Yevropa Ittifoqi, AQSh, Xitoy va Yaponiya kabi davlatlar tajribasi bilan solishtirildi. Bu yondashuv yashil innovatsiyalarni rag‘batlantirish, qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish va davlat–xususiy sektor hamkorligi kabi yo‘nalishlarni baholash imkonini berdi.

5. Empirik yondashuv

2022–2024-yillarda O‘zbekistonda amalga oshirilgan muhim tashabbuslar o‘rganildi: AFD bilan 150 mln yevrolik dastur, Global Methane Pledge, TCAF orqali uglerod bozori, LTS strategiyasi, ESG tamoyillarini joriy etish va Climate Risk Assessment Tool ishlab chiqilishi. Ularning iqtisodiy va institutsional ahamiyati baholandi.

6. Patent tahlili

WIPO va PATSTAT bazalari asosida ekologik patentlar ulushi, aholi jon boshiga patentlar soni va O‘zbekistonning global ekologik texnologiyalar bozoridagi o‘rni tahlil qilindi. Ushbu metod ekologik innovatsion salohiyatni baholashga imkon berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog‘liq innovatsiyalarning O‘zbekiston innovatsiyalari umumiy hajmidagi ulushi hamda aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan ekologik innovatsiyalar soni 1993–2022-yillar davomida o‘zgarib borgan. OECD.stat tomonidan keltirilgan tarixiy ma’lumotlarga ko‘ra, O‘zbekiston 1990-yillarning boshlaridan boshlab ekologik texnologiyalar va innovatsiyalarni yaratish bo‘yicha sezilarli faollik namoyon etgan.

Biroq, innovatsiyalarning umumiy hajmida ekologik innovatsiyalar ulushi yillar kesimida barqaror chiziqli trend bilan emas, balki turli omillar ta’sirida o‘zgaruvchan tarzda shakllangan (1-jadval). Bu holat mamlakatda ekologik innovatsiyalarni rivojlantirish bo‘yicha salohiyat mavjudligini, biroq ularning yillik darajasi iqtisodiy va institutsional omillarga qarab farqlanib turganini ko‘rsatadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan innovatsiyalarning ulushi hamda aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan ekologik innovatsiyalar soni ekologik yo‘nalishdagi texnologik rivojlanishni baholashda muhim indikatorlardir. Ushbu ko‘rsatkichlarning o‘sishi yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini tezlashtirish, barqaror innovatsion muhito‘ yaratish va ekologik xavfsizlikni mustahkamlashda ijobiy ahamiyat kasb etadi(1-jadval).

1-jadval. Atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog‘liq innovatsiyalarning umumiy innovatsiyalar hajmidagi ulushi hamda aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan ekologik innovatsiyalar ulushi[5]

Yillar	1993	1999	2000	2005	2011	2014	2017	2018	2020	2022
innovatsiyalarning umumiy hajmidagi ekologik innovatsiyalarning ulushi	40,00	14,29	66,67	38,71	32,43	9,52	55,26	14,29	26,09	33,33
aholi jon boshiga ekologik innovatsiyalar soni.	4,96	1,91	8,91	4,56	2,45	0,77	4,46	1,15	2,06	3,19

2022-yilda O‘zbekistondagi innovatsiyalarning 33 % dan ortig‘i atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog‘liq bo‘lib, bu ko‘rsatkich global o‘rtacha qiymat — 10 % dan ancha yuqori ekanligini ko‘rsatadi. Biroq aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan ekologik texnologiyalar soni 3,19 birlikni tashkil etgan bo‘lib, bu global o‘rtacha ko‘rsatkich — 4,9 birlikdan biroz pastdir. Ushbu tafovut O‘zbekistonda ekologik innovatsiyalar rivojlanish salohiyati mavjudligini, biroq patent talablari soni bo‘yicha yanada faollikni kuchaytirish zarurligini anglatadi. Bu esa mamlakatda ekologik yo‘nalishdagi ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish va innovatsion g‘oyalarni tijoratlashtirish imkoniyatlari mavjudligini ko‘rsatadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog‘liq innovatsiyalar ulushi ekologik muammolarni hal qilish bilan bir qatorda barqaror iqtisodiy o‘sish, milliy raqobatbardoshlik va jamiyat farovonligini oshirish uchun strategik ahamiyatga ega. Mazkur ulushning oshib borishi kelajak avlodlar uchun toza va xavfsiz ekologik makonni

5 OECD. *Green Growth Indicators: Database Documentation.* — 2024. DOI: 10.1787/9789264268586-en.

shakllantirishga xizmat qiladi. Ekologik innovatsiyalar asosan energiya, suv va xomashyo resurslaridan samarali foydalanishni rag'batlantiradi, chiqindilarni kamaytiradi, qayta ishlash jarayonlarini rivojlantiradi, emissiyalarni nazorat qilishni kuchaytiradi va iqlim o'zgarishiga moslashuv mexanizmlarini takomillashtiradi. Bu innovatsiyalarning ko'payishi ekologik xavflarni kamaytirish, tabiiy ekotizimlarni saqlash hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, yashil innovatsiyalar iqtisodiy samaradorlikni oshiradi: ishlab chiqarish xarajatlarini qisqartirish, "yashil" ish o'rinlarini yaratish va korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirish kabi ijobiy natijalarga olib keladi.

2024-yilda atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liq global texnologiyalardagi O'zbekiston ulushi 0,01 %ni tashkil etdi. Innovatsiyalar ko'rsatkichi Jahon patent statistikasi ma'lumotlar bazasi (PATSTAT) asosida hisoblanib, unda O'zbekiston ixtirochilari tomonidan berilgan patent arizalari tahlil qilinadi[6]. Shuningdek, 2024-yilda ekologik yo'nalishdagi innovatsiyalar Jahon intellektual mulk tashkiloti (BIMT) tomonidan e'lon qilingan barcha patent talabnomalarining 5,1 % ini tashkil etgan. Bu holat O'zbekistonda ekologik texnologiyalar sohasida tadqiqot va ishlanmalarning izchil rivojlanib borayotganini ko'rsatadi[7].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil innovatsion texnologiyalar barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy yondashuv bo'lib, ular atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va chiqindilarni minimal darajaga tushirishga qaratilgan. Ushbu texnologiyalarni joriy etish ekologik xavfsizlikni kuchaytirish bilan birga iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Asosiy xulosa shundan iboratki, yashil texnologiyalar nafaqat ekologik masalalarning yechimidir, balki innovatsion mahsulot va xizmatlar yaratish orqali iqtisodiy o'sishning yangi manbaini shakllantiradi.

Yashil texnologiyalarni rivojlantirish va ularni amaliyotga tatbiq etish davlatlar uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Ularning iqtisodiyotga integratsiyasi zamonaviy iqtisodiy nazariyalarning muhim bo'limlaridan biri bo'lib, barqaror iqtisodiy rivojlanish modelini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi.

Nazariy yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, yashil texnologiyalar resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi, ishlab chiqarishning yangi tarmoqlarini rivojlantiradi va iqtisodiy imkoniyatlarni kengaytiradi. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish natijasida energiya mustaqilligi kuchayadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va iqtisodiyot diversifikatsiyasi shakllanadi. Yashil texnologiyalarning joriy etilishi ekologik muammolarni hal qilishda xalqaro hamkorlikni kengaytiradi, davlatlar o'rtasida tajriba almashinuvi va texnologik rivojlanishni jadallashtiradi hamda iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshiradi.

Global miqyosda Yevropa Ittifoqi, AQSh, Xitoy va Yaponiya kabi yetakchi davlatlar yashil texnologiyalarni rivojlantirish orqali ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan kompleks strategiyalarni amalga oshirmoqda. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, yashil innovatsiyalarning muvaffaqiyatli rivojlanishi davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, xususiy sektor ishtiroki va jamiyatning ekologik mas'uliyatini oshirish kabi omillar bilan uzviy bog'liq. Mazkur omillarning uyg'unlashuvi iqtisodiyotning ekologik va innovatsion barqarorligini mustahkamlaydi.

Yashil innovatsion texnologiyalar global muammolarni hal qilish va barqaror kelajakni shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Ularni iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga integratsiya qilish davlatlar uchun uzoq muddatli strategik ustuvor yo'nalish bo'lib, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda iqtisodiy o'sishni bir vaqtning o'zida qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Xalqaro hamkorlikning kengayishi, ilmiy-texnik almashinuv va innovatsion g'oyalar rivojlanishi yashil texnologiyalarni joriy etish jarayonlarini yanada jadallashtiradi va global ekologik muammolar yechimiga sezilarli hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030 strategiyasi to'g'risida"gi 2023-yil 11-noyabrdagi 158-son Farmoni https://lex.uz/ru/docs/-6600413 .
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2019–2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining 'yashil' iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 2019-yil 04-oktabrdagi 4477-son Qarori https://lex.uz/uz/docs/-4539502 .
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining 'yashil' iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2022-yil 02-dekabrdagi 436-son Qarori https://lex.uz/docs/-6303230 .
4. Geels, F. W. From sectoral systems of innovation to socio-technical systems: insights about dynamics and change from sociology and institutional theory. Research Policy, 2004, 33, 897–920.
5. Raihan, A., Begum, R. A., Said, M. N. M., Pereira, J. J. (2022). Relationship between economic growth, renewable energy use, technological innovation, and carbon emission toward achieving Malaysia's Paris Agreement goals.

6 Butunjahon patent statistikasi ma'lumotlar bazasiga qarang: EPO - PATSTAT. Butunjahon patent statistikasi ma'lumotlar bazasi

7 Patentga talabnoma bo'yicha O'zbekistonning mamlakat profiliga qarang: WIPO. Country Profile: Uzbekistan. https://www.wipo.int/edocs/statistics-country-profile/en/uz.pdf.
Mazkur mamlakat bo'yicha statistik sharh O'zbekistonda intellektual mulk (IM) sohasidagi faoliyatni har tomonlama, tizimli va kompleks tarzda yoritadi.

6. Vaxabov, A. V., Xajibakiyev, Sh. B. va boshqalar. Yashil iqtisodiyot: Darslik. – Toshkent: Universitet, 2020. – 262 b.
7. Ulashov, A. R. O‘. G‘. L. (2024). Investitsion loyihani amalga oshirishning moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash ko‘rsatkichlari. Academic Research in Educational Sciences, 5 (TSUE Conference 1), 418–422.
8. Iqtisodiyot va moliya vazirligi. “Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish sohasida amalga oshirilgan ishlar” to‘g‘risidagi hisobot.
9. OECD. Green Growth Indicators. Database documentation, 2024. http://dx.doi.org/10.1787/9789264268586-en
10. Butunjahon patent statistikasi ma’lumotlar bazasi: EPO – PATSTAT.
11. WIPO. “Patentga talabnoma bo‘yicha O‘zbekistonning mamlakat profili.” https://www.wipo.int/edocs/statistics-country-profile/en/uz.pdf (Mazkur statistik sharh O‘zbekistonda intellektual mulk sohasidagi faoliyatni har tomonlama yoritadi.)
12. Ulashov, A. (2023). The Main Areas of Development of Small Business and Private Entrepreneurship in Ensuring Economic Activity. European Journal of Business Startups and Open Society, 3(6), 23–29.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz